

Блажо ДИМИТРОВ

СОСТОЈБА НА ШУМИТЕ И ШУМСКИОТ ФОНД ВО СР МАКЕДОНИЈА

1. ВОВЕД

Шумите и шумскиот фонд воопшто, па и во СР Македонија, се еден од најважните и основни услови за економската положба на шумското стопанство т.е. во стекнувањето и распределбата на доходот. Шумите и шумскиот фонд имаат непосредно влијание врз општествено-економската положба и стопанските потенцијали во едно подрачје или регион, а тоа особено се однесува на продукцијата на дрвна суровина и на многубројните општокорисни функции кои ги има шумата.

Меѓутоа, не е значајно само колкава е површината на шумите, туку од посебно значење е каква е состојбата т.е. квалитетот на шумите и шумскиот фонд.

По ослободувањето, во периодот 1947—1949. година, со брзата инвентаризација беше установено дека во СР Македонија има вкупно 1,464.000 ха шумски земјишта, од кои 853.000 ха обраснати со шума и 611.000 ха голи шумски земјишта. Првите детални податоци за шумите и шумскиот фонд во СФРЈ, по СР и САП, а со тоа и за СР Македонија, се од 1961 година. Според овие податоци, површината на шуми и шумски земјишта во нашата република изнесува 1,298.915 ха, од што 887.517 ха или 68,3⁹/₁₀ се шуми, а 411.398 ха или 31,7⁰/₁₀ се необраснати шумски површини. Последниве статистички податоци (од 1961. год.) за шумите и шумскиот фонд, се користени сè до 1982 година, кога се објавени најновите податоци од пописот на шумскиот фонд во 1979 година¹.

Според пописот на шумскиот фонд во 1979 година, во СР Македонија има вкупно 905.653 ха шуми. Во овие податоци не се дадени површините на голите шумски земјишта.

¹ „Попис на шумскиот фонд 1979“, СГМ — 1982, стр. 176—180.

Во овој труд имаме за цел да извршиме приказ на шумите и шумскиот фонд врз основа на најновите и релативно најточни податоци и да дадеме оценка за состојбата и структурата негова. На ова место не се вршени (и сметаме дека нема потреба) компаративни анализи на шумскиот фонд и промените кои произлегуваат од статистичките податоци во 1961, и овие сега, во 1979 година.

Во овој труд се изнесени основни податоци за шумите и шумскиот фонд во СР Македонија, од кои се добива претстава за нивната квантитативна и квалитативна структура и за можноста за нивно користење во натамошните проучувања и анализи. Исто така, материјалов станува подостапен за поширокиот круг заинтересирани стручни кадри, како во науката, така и во ОЗТ од материјалното производство и другите органи и организации.

Податоците изнесени во овој труд се однесуваат за шумскиот фонд според состојбата во 1979 година, прибрани врз основа на шумскостопанските основи и катастарот на шумите. Во трудот посебен осврт е направен врз површините на шумите, дрвните маси и годишниот прираст на дрвна маса, како за вкупните шуми, така и за општествените шуми и шумите во приватна сопственост. Анализирани се шумскиот фонд, односно, шумите според намената; шуми според видот на насадите и видот на дрвјата; шуми според формата на одгледувањето; како и шуми според уредноста.

2. ШУМИ СПОРЕД НАМЕНАТА

Шумите во СР Македонија зафаќаат површина од 905.653 ха или 35,22% од географската површина на нашата република (во 1961 година 34,52%). Од вкупната површина на шуми 816.633 ха или 90,2% се општествени, а 89.020 ха или 9,8% се шуми во приватна сопственост.

Најголемиот дел од шумите се стопански (92,13% или 834.347 ха), потоа заштитните шуми зафаќаат 17.617 ха или 1,9%, шумите — национални паркови 43.589 ха или 4,8%, шумите-излетишта 1.103 ха или 0,12% и шумите со посебна намена 8.997 ха или 1,0% (таб. бр. 1).

Таб. бр. 1. Шуми според намената — површина ха

	Вкупно шуми	Општествени шуми	Шуми во приватна сопственост
1. Стопански шуми	834.347	748.005	86.342
2. Заштитни шуми	17.617	17.456	161
3. Национални парк.	43.589	43.589	—
4. Излетишта	1.103	1.103	—
5. Со посебна намена	8.997	6.480	2.517
Вкупно:	905.653	816.633	89.020

Вкупната дрвна маса во шумите на СР Македонија изнесува 74,343.122 м³ (1961 год. 62,839.387 м³). Од оваа дрвна маса 68,592.167 м³ или 92,3% е во општествените шуми, а 5,750.955 м³ или 7,7% е во шумите во приватна сопственост. Најголемиот дел од дрвната маса т.е. 68,543.375 м³ или 92,2% е во стопанските шуми, а другите 5,799.747 м³ или 7,8% од дрвната маса се во заштитните и другите категории шуми (таб. бр. 2).

Таб. бр. 2. Шуми по намена — вкупна дрвна маса и по хектар м³

	Вкупно шуми		Општествени шуми		Шуми во приватна сопственост	
	Вкупно м ³	м ³ /ха	Вкупно м ³	м ³ /ха	Вкупно м ³	м ³ /ха
1. Стопански	68,543.375	82,15	62,819.180	83,98	5,724.195	66,30
2. Заштитни	832.148	47,24	826.432	47,34	5.716	35,50
3. Национал. парк.	4,723.442	108,36	4,723.442	108,36	—	—
4. Излетишта	62.944	57,07	62.944	57,07	—	—
5. Со посеб. нам.	181.213	20,14	160.169	24,72	21.044	8,36
Вкупно:	74,343.122	82,09	68,592.167	83,99	5,750.955	64,60

Просечната дрвна маса во шумите е релативно ниска и изнесува само околу 82,1 м³/ха и тоа во општествените шуми е нешто повисока т.е. околу 84 м³/ха, а во приватните е релативно пониска 64,6 м³/ха. Најголема дрвна маса по хектар има во шумите национални паркови и тоа 108,4 м³/ха.

Годишниот прираст на дрвна маса во шумите изнесува 1,829.030 м³ (во 1961 год. 1,203.037 м³). Од овој прираст 1,675.491 м³ или 91,6% е во општествените шуми, а 153.539 м³ или 8,4% е во приватните шуми (таб. бр. 3).

Таб. бр. 3. Годишен прираст вкупно и по хектар во м³

	Вкупно шуми		Општествени шуми		Шуми во приватна сопственост	
	Вкупно м ³	м ³ /ха	Вкупно м ³	м ³ /ха	Вкупно м ³	м ³ /ха
1. Стопански шуми	1,627.903	1,95	1,475.586	1,97	152.317	1,76
2. Заштитни шуми	25.865	1,47	25.699	1,47	166	1,03
3. Национални парк.	166.491	3,82	166.491	3,82	—	—
4. Излетишта	2.177	1,97	2.177	1,97	—	—
5. Со посебна намена	6.594	0,73	5.538	0,86	1.056	0,42
Вкупно:	1,829.030	2,02	1,675.491	2,05	153.539	1,72

Просечниот годишен прираст на дрвна маса по единица површина изнесува 2,03 м³/ха (1961 год. 1,36 м³/ха). Во општествените шуми тој изнесува 2,05 м³, а во приватните 1,72 м³ по хектар.

3. ШУМИ СПОРЕД ВИДОТ НА НАСАДИТЕ И ВИДОТ НА ДРВЈАТА

Според видот на насадите шумите во СР Македонија се претежно чисти (581.279 ха или 64,18%), а помалку се мешовити насади (324.374 ха или 35,82%).

Таб. бр. 4. Шуми според видот на насадите и видот на дрвјата — површина во ха

	Вкупно	Општествени шуми	Шуми во приватна сопственост
ВКУПНО ШУМИ	905.653	816.633	89.020
1. ЧИСТИ НАСАДИ	581.279	510.505	70.774
1.1. Лисјари	546.959	479.071	67.888
1.2. Иглолисни	34.320	31.434	2.886
2. МЕШОВИТИ НАСАДИ	324.374	306.128	18.246
2.1. Лисјари	277.395	261.047	16.348
2.2. Иглолисни	6.024	4.724	1.300
2.3. Лисјари и иглолисни	40.955	40.357	598

Шумите во најголем дел се лисјарски. Така, од вкупната површина на чистите насади 546.959 ха или 94,1% се лисјари, а само 34.320 ха или 5,9% се иглолисни.

Дрвната маса по видови насади е распоредена вака: 74,68% е во чистите насади, а 25,32% во мешовитите. По одделни видови дрвја дрвната маса е распоредена:

1. ЛИСЈАРИ	66,993.896 м ³	100,0%	90,1%
1.1. Бука	41,190.946 м ³	61,5%	55,4%
1.2. Даб	18,725.491 м ³	27,9%	25,2%
1.3. Други лисјари	7,077.459 м ³	10,6%	9,5%
2. ИГЛОЛИСНИ	7,349.226 м ³	100,0%	9,9%
2.1. Црн бор	2,210.299 м ³	30,1%	3,0%
2.2. Бел бор	920.537 м ³	12,5%	1,2%
2.3. Ела	918.957 м ³	12,5%	1,2%
2.4. Смрча	42.221 м ³	0,6%	0,1%
2.5. Други иглолис.	3,257.212 м ³	44,3%	4,4%
ВКУПНО:	74,343.122 м ³	—	100,0%

Од претходните податоци се гледа дека по дрвна маса лисјарите учествуваат со 90,1% а иглолисниците со 9,9%. Најголемо учество има буката (55,4% од вкупната и 61,5% од дрвната маса на лисјарите).

Просечната дрвна маса по хектар за сите шуми изнесува во чистите насади 95,51 м³ (општествени 99,09 м³/ха и приватни 69,72⁰/о) а во мешовитите насади 58,03 м³/ха (општествени 58,82 м³/ха и во приватните 44,74 м³/ха). Значи, просечната маса по хектар е опголема во чистите насади во однос на мешовитите за околу 37,48 м³ или 1,65 пати.

Годишниот прираст на дрвна маса во чистите насади изнесува 1,332.567 м³ или 72,86⁰/о, а во мешовитите 496.463 м³ или 27,14⁰/о од прирастот во сите шуми. Годишниот прираст на дрвна маса по одделни видови дрвја е распореден вака:

1. ЛИСЈАРИ	1,660.805 м ³	100,0 ⁰ /о	90,8 ⁰ /о
1.1. Бука	844.205 м ³	50,8 ⁰ /о	46,2 ⁰ /о
1.2. Даб	613.716 м ³	37,0 ⁰ /о	33,6 ⁰ /о
1.3. Други лисјари	202.840 м ³	12,2 ⁰ /о	11,0 ⁰ /о
2. ИГЛОЛИСНИ	168.225 м ³	100,0 ⁰ /о	9,2 ⁰ /о
2.1. Црн бор	54.049 м ³	32,1 ⁰ /о	2,9 ⁰ /о
2.2. Бел бор	17.420 м ³	10,4 ⁰ /о	1,0 ⁰ /о
2.3. Ела	27.530 м ³	16,4 ⁰ /о	1,5 ⁰ /о
2.5. Смрча	889 м ³	0,5 ⁰ /о	0,1 ⁰ /о
2.6. Други иглолисни	68.337 м ³	40,6 ⁰ /о	3,7 ⁰ /о
Вкупно:	1,829.030 м ³	—	100,0 ⁰ /о

Просечниот годишен прираст на дрвна маса по хектар во чистите насади изнесува 2,29 м³ (општествени шуми 2,37 м³ и во приватни 1,76 м³), а во мешовитите насади 1,53 м³. Значи, просечниот прираст во чистите насади е доста поголем во однос на оној во мешовитите.

4. ШУМИ СПОРЕД ФОРМАТА НА ОДГЛЕДУВАЊЕТО

Најголемиот дел од површините се обраснати со ниски и други категории слабопродуктивни шуми. Високите шуми зафаќаат површина од 262.790 ха или 29,02⁰/о, ниските шуми 577.592 ха или 61,57⁰/о и други категории непродуктивни шуми (грмушки, макии, честаци и лиснички шуми) 85.271 ха или 9,41⁰/о од вкупната површина на шумите (таб. бр. 5).

Таб. бр. 5. Шуми според формата на одгледувањето (површини, дрвни маси и годишен прираст)

	Вкупно	Општествени шуми	Шуми во приватна сопственост
ПОВРШИНА ВО ХА			
1. ВИСОКИ ШУМИ	262.790	243.684	19.106
1.1. Еднодобни	95.883	84.490	11.393
1.2. Разнодобни	166.907	159.194	7.713
2. НИСКИ ШУМИ	557.592	490.973	66.619
3. ДРУГИ КАТЕГОРИИ ШУМИ	85.271	81.976	3.295
ВКУПНО:	905.653	816.633	89.020
ДРВНА МАСА ВО М³			
1. ВИСОКИ ШУМИ	46,957.822	44,484.598	2,473.224
1.1. Еднодобни	10,014.262	9,059.873	954.389
1.2. Разнодобни	36,943.560	35,424.725	1,518.835
2. НИСКИ ШУМИ	26,662.551	23,407.839	3,254.712
3. ДРУГИ КАТЕГОРИИ ШУМИ	722.749	699.730	23.019
ВКУПНО:	74,343.122	68,592.167	5,750.955
ПРИРАСТ ВО М³			
1. ВИСОКИ ШУМИ	906.141	857.114	49.027
1.1. Еднодобни	215.164	190.824	24.340
1.2. Разнодобни	690.977	666.290	24.687
2. НИСКИ ШУМИ	888.474	785.103	103.371
3. ДРУГИ КАТЕГОРИИ ШУМИ	34.415	33.274	1.141
ВКУПНО:	1,829.030	1,675.491	153.539

Од вкупната дрвна маса 46,957.822 м³ или 63,16% е во високите шуми, и 26,622.551 м³ или 35,86% е во ниските шуми, а 722.749 м³ или 0,98% е во другите категории нископродуктивни шуми (грмушки, макии, честаци и лиснички шуми). Дрвната маса по хектар, во високите шуми изнесува 178,69 м³ (еднодобните 104,44 м³/ха и во разнодобните 221,34 м³/ха), во ниските шуми има по 47,82 м³/ха, а во другите категории нископродуктивни шуми 8,48 м³/ха.

Од вкупниот годишен прираст 906.141 м³ или 49,54% е во високите шуми, 888.474 м³ или 48,58% во ниските и 34.415 м³ или 1,88% во другите категории шуми. Просечниот прираст на дрвна маса годишно изнесува во високите шуми 3,45 м³/ха, во

ниските $1,59 \text{ м}^3/\text{ха}$, во високите еднодобни $2,24 \text{ м}^3/\text{ха}$, во високите разнодобни $4,14 \text{ м}^3/\text{ха}$ и во другите категории нископродуктивни шуми $0,40 \text{ м}^3/\text{ха}$.

4.1. Високи еднодобни шуми

Површината на високите еднодобни шуми изнесува 95.883 ха , од што $88,12\%$ се општествени, а $11,88\%$ се во приватна сопственост. Од вкупната површина на високи еднодобни шуми $79,36\%$ се чисти насади, а $20,64\%$ се мешовити.

Дрвната маса во високите еднодобни шуми по сопственост е распоредена: $90,47\%$ во општествените и $9,53\%$ во шумите во приватна сопственост. Поголмиот дел од дрвната маса е во чистите високи еднодобни шуми ($80,4\%$) а помалиот во мешовитите ($19,6\%$).

Годишниот прираст во високите еднодобни шуми изнесува 215.164 м^3 од што $81,54\%$ во чистите и $18,46\%$ во мешовитите.

4.2. Високи разнодобни шуми

Според сопственоста површината на овие шуми е $95,4\%$ во општествена, а $4,6\%$ во приватна сопственост. Околу $72,5\%$ од овие шуми се чисти, а $27,5\%$ се мешовити.

Дрвната маса е распоредена: $95,9\%$ во општествените, $4,1\%$ во приватните; $85,0\%$ е од лисјари, а $14,2\%$ е од иглолисници; $74,1\%$ е во чисти насади, а $25,9\%$ во мешовити. Просечната дрвна маса по хектар изнесува: за сите шуми $221,34 \text{ м}^3$ (во општествените $222,53 \text{ м}^3$ а во приватните $169,92 \text{ м}^3$); во чистите $226,04 \text{ м}^3$ а во мешовитите $208,95 \text{ м}^3/\text{ха}$.

Годишниот прираст во високите разнодобни шуми е разместен: $96,4\%$ во општествените и $3,6\%$ во приватните; $83,9\%$ од лисјари а $16,1\%$ од иглолисници; $71,7\%$ од чистите и $28,3\%$ од мешовитите. Просечниот прираст по еден хектар изнесува годишно: за сите шуми $4,14 \text{ м}^3$; во чистите $4,09 \text{ м}^3$, а во мешовитите $4,27 \text{ м}^3$.

4.3. Ниски шуми

Од вкупната површина ниски шуми $88,1\%$ се во општествена, а $11,9\%$ во приватна сопственост; $65,2$ се чисти, а $34,8\%$ се мешовити.

Вкупната дрвна маса во ниските шуми е распоредена: $87,8\%$ во општествените и $12,2\%$ во приватните; $74,9\%$ во чистите и $25,1\%$ во мешовитите. Дрвната маса по еден хектар изнесува $47,82 \text{ м}^3$ и тоа: во општествените $47,68 \text{ м}^3$, во приватните $48,86 \text{ м}^3$; во чистите $54,93 \text{ м}^3$, а во мешовитите $34,51 \text{ м}^3/\text{ха}$.

Годишниот прираст на дрвна маса во ниските шуми е распореден: во општествениот 88,4⁰%, во приватните 11,6⁰%; во чистите 73,7⁰%, во мешовитите 26,3⁰%. Просечно по ден хектар годишниот прираст на дрвна маса изнесува 1,59 м³: во општествените 1,6 м³, во приватните 1,55 м³; во чистите 1,8 м³ и во мешовитите 1,20 м³/ха.

4.4. Други категории шуми

Вкупната површина на овие шуми изнесува 85.271 ха, од која 96,1⁰% во општествена и 3,9⁰% во приватна сопственост. По одделни категории површината е распоредена: 91,0⁰% грмушки (шикари), 1,9⁰% макии, и 7,1⁰% честаци.

Дрвната маса по категории е распоредена: 91,3⁰% во категоријата грмушки (шикари) со 8,51 м³/ха; 2,3⁰% во маките, со 10,3 м³/ха и 6,4⁰% од дрвната маса во честациите со 7,6 м³/ха.

5. ШУМИ СПОРЕД УРЕДНОСТА

Состојбата на уредените шуми е според податоци од шумско-стопанските основи кои биле со важност во 1979 година. Од вкупната површина на сите шуми во СР Македонија (905.653 ха) уредените шуми зафаќаат површина од 744.981 ха или 82,3⁰%, а шумите кои сè уште не се уредни зафаќаат површина од 160.672 ха или 17,74⁰%. Од општествените шуми 722.943 ха или 88,53⁰% се уредени, а не се уредени 93.690 ха или 11,47⁰%. Од шумите во приватна сопственост се уредени 22.038 ха или 24,76⁰%, а не се уредени 66.982 ха или 75,24⁰%.

Од вкупната површина уредени шуми по сектор на сопственост и категорија на шумите состојбата е како што следува (таб. бр. 6).

Таб. бр. 6. Преглед на површините на уредени шуми — хектари

	Вкупно	Општествени шуми	Шуми во приватна сопственост
1. Високи шуми	215.695	211.301	4.394
1.1. Еднодобни	63.802	61.302	2.500
1.2. Разнодобни	151.893	149.999	1.894
2. Ниски шуми	471.383	454.013	17.370
3. Други категории шуми	57.903	57.629	274
ВКУПНО УРЕДНИ ШУМИ	744.981	722.943	22.038

Од вкупната површина на високите шуми 82,08⁰% се уредни, од ниските се уредени 84,5⁰% а од другите категории нископродуктивни шуми уредени се 67,9⁰%.

Во уредените шуми има 65,517.388 м³ дрвна маса или 88,13% од дрвната маса во сите шуми. Од оваа дрвна маса на високите шуми отпаѓа 64,22%, а во ниските и другите категории шуми 35,78% (таб. бр. 7).

Таб. бр. 7. Дрвна маса и годишен прираст во уредените шуми

	Вкупно	Општествени шуми	Шуми во приватна сопственост
ДРВНА МАСА ВО М³			
1. Високи шуми	42,076.794	41,469.402	607.392
1.1. Еднодобни	8,077.322	7,823.345	253.977
1.2. Разнодобни	33,999.472	33,646.057	353.415
2. Ниски шуми	22,888.245	22,075.474	812.771
3. Други категории шуми	522.349	550.134	2.215
ВКУПНО УРЕДЕНИ ШУМИ	65,517.388	64,095.010	1,422.378
ПРИРАСТ ВО М³			
1. Високи шуми	803.962	790.996	12.966
1.1. Еднодобни	166.310	160.189	6.121
1.2. Разнодобни	637.652	630.807	6.845
2. Ниски шуми	759.311	734.900	24.411
3. Други категории шуми	21.302	21.158	144
ВКУПНО УРЕДЕНИ ШУМИ	1,584.575	1,547.054	37.521

Просечната дрвна маса по еден хектар во уредените шуми изнесува 87,95 м³ (во општествените 88,66 м³/ха и во шумите во приватна сопственост 64,54 м³/ха), во високите 195,08 м³/ха, во ниските 48,56 м³/ха и во другите категории уредени шуми 9,54 м³/ха.

Вкупниот годишен прираст на дрвна маса во уредените шуми изнесува 1,584.575 м³ од кои: во општествените 97,6% и во приватните само 2,37%; во високите 50,74% и, во ниските 47,92% и во другите категории шуми само 1,34%. Просечниот по хектар годишен прираст изнесува 2,13 м³ (во општествените 2,14 м³/ха и во шумите во приватна сопственост 1,7 м³/ха); во високите 3,73 м³/ха, во ниските 1,61 м³/ха и во другите категории уредени шуми 0,37 м³/ха.

6. ЗАКЛУЧОЦИ

СР Македонија е релативно шумовита, зашто околу 35,2% од географската површина е покриена со шуми. Шумите во најголем дел се во општествена сопственост (90,2% од површините и 92,3% од дрвните маси). Најголемиот дел од шумите се категоризираат во стопански шуми (околу 92%).

Меѓутоа, шумите и шумскиот фонд во Републиката имаат доста неповолна структура по видот на насадите, видот на дрвјата, одгледувачката форма и сл. Имено, шумите во најголем дел се лисјарски. На лисјарски видови отпаѓаат околу 90% од површините и дрвните маси. Најголем дел зафаќаат буката и дабот. На овие два вида отпаѓа околу 80,6% од дрвната маса (буката 55,4% и дабот 25,2%). Исто така, во најголем дел шумите се ниски и слабопродуктивни шуми. Така, од вкупната површина на шумите, ниските и другите слабопродуктивни шуми зафаќаат околу 70%.

Неповолната структура на шумите и шумскиот фонд се гледа и по дрвната маса на хектар. Во сите шуми, во СРМ просечно по хектар има 82,1 м³ (СФРЈ околу 113 м³, СР БиХ 140 м³, СР Сл. 159 м³ по хектар). И просечната продукција по хектар годишно е релативно ниска. Така, за сите шуми, во СРМ, годишниот прираст на дрвна маса изнесува 2,03 м³/ха (СФРЈ околу 2,2 м³, СРСл. 4,1 м³, и сл.).

Шумите во нашата република претежно се уредени. Меѓутоа и уредените шуми се со неповолна структура. Тоа се претежно лисјарски, ниски шуми. Дрвната маса во уредените шуми по хектар е исто така мала (87,95 м³), а мал е и просечниот прираст на дрвна маса (2,13 м³).

Ваквата состојба на структурата и квалитетот на шумите и шумскиот фонд уште еднаш укажува на неповолната материјална основа и неповолните услови во стопанисувањето и стекнувањето на доходот во шумарството на СР Македонија.

Имајќи ја предвид ваквата констатација, потребно е да се преземат мерки за што поинтензивни инвестициони вложувања, со цел да се зголемат површините на шумите (пошумување на голеини и чистини) и да се подобри продукцијата и квалитетот на дрвната маса, а со тоа значително да се подобрат многубројните општокорисни функции од шумите во Републиката.

Литература

1. Беќар, Д.: Шумскостопански региони во СР Македонија, Скопје, 1971.
2. Беќар, Д.: Производен потенцијал на шумскиот фонд на СРМ, како основа за развој на примарната дрвна индустрија, Скопје, 1976.
3. Димитров, Б.: Развој и состојба на шумарството на СФРЈ, ракопис, Скопје 1977.
4. СГМ-1982, с. 176—180, Скопје 1983.
5. Статистички билтен, „Шумарство“, бр. 321, 331, 487, 1063.

ZUSAMMENFASSUNG

ÜBER DEN STAND DER WÄLDER UND DEREN BESTAND IN SR MAKEDONIEN

B. DIMITROV

Der Autor dieser Arbeit gibt die neuesten statistischen Angaben über die Wälder und Waldbestand in SR Makedonien (Stand 1979).

Aufgrund der durchgeführten Analysen und Durchstudieren sind interessante Feststellungen und Zusammenfassungen gegeben, von denen zu ersehen ist, dass die Wälder sowie deren Bestand in dieser Republik sehr ungünstige Struktur haben, was selbst die materielle Grundlage in der Forst — wirtschaft in sehr unbefriedigende Lage bringt.

Das alles wird noch besonders hervorgehoben, wenn man bedenkt, dass die Wälder und der Forstbestand eine objektive Grundvoraussetzung darstellen für die Erwirtschaftung und Anwendung des Einkommens derjenigen Organisationen, die im Bereich der Forstwirtschaft arbeiten und mit der Erhaltung und Erweiterung der zahlreichen allgemein nützlichen Funktionen der Wälder betraut sind.

Der Autor schlägt vor, dass diejenigen Organisationen, die auf dem Gebiet der Forstwirtschaft und den öffentlichen Wohl tätig sind, Massnahmen ergreifen zu einem intensiveren Investitionsengagement in der Waldwirtschaft, mit dem Ziel, den Waldbestand zu erweitern, die Produktion der Holzmasse zu vergrössern und deren Qualität zu verbessern und damit bedeutend zur Erweiterung der allgemein nützlichen Funktion der Wälder in der SR Makedonien beizutragen.